

MIT ADTAK NEKÜNK A STATISZTIKUSOK? CSALÁD ÉS OKTATÁS A SZÁMOK TÜKRÉBEN A XIX. ÉS XX. SZÁZAD FOLYAMÁN

KOVÁCS CSABA
KSH KÖNYVTÁR

Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum, 2018. október 1.

A család- és iskolatörténet összefonódása, avagy mire használhatók a közgyűjteményi források?

Népszámlálások

- Első népszámlálás: 1784-1787
- Első modern népesség-összeírás: 1869 (eszmei időpont 1869. december 31-e éjfél)
 - Először kérdeztek rá a megszámlált személy műveltségi és családi viszonyaira
- A tízévenkénti népszámlálások mindegyike tartalmazott a műveltségi és a családi állapotra vonatkozó adatokat – a kérdésfeltevés többször is alakult

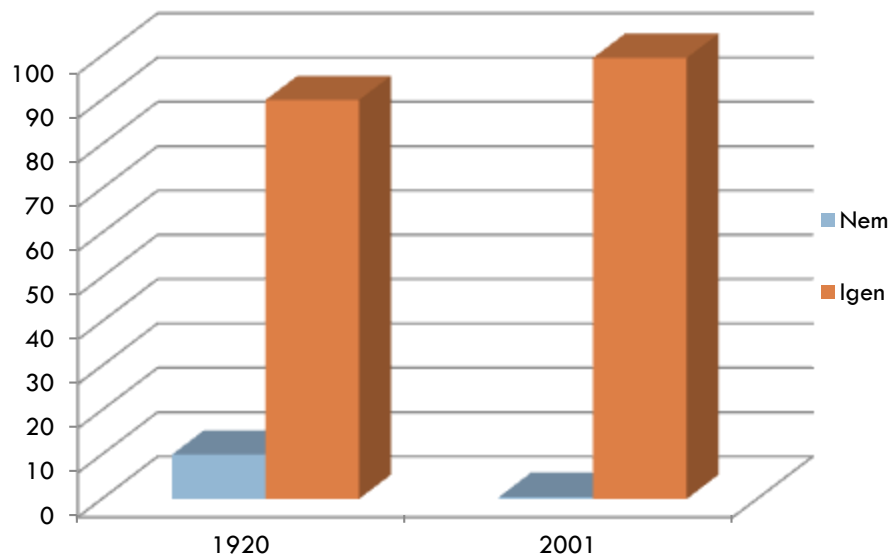
Műveltségi/oktatási kérdéskörök

- 1869 (-1970)
 - olvasni vagy írni-olvasni tud-e
- 1910
 - Alsó- és középfokú végzettség megléte
 - Írni-olvasni vagy olvasni tud-e
- 1920
 - Alsó-, közép- és felsőfokú végzettség megléte
 - Írni-olvasni tudásra vonatkozó kérdések
 - Szakiskolai végzettség típusa
- 1930
 - Felsőfokú végzettség oklevelének megnevezése
- 1941
 - Szakiskolai végzettségre vonatkozó kérdés kiegészítése: szaktanfolyam vagy népművelési tanfolyam elvégzése
- 1949
 - Dolgozók iskolájában végzett-e

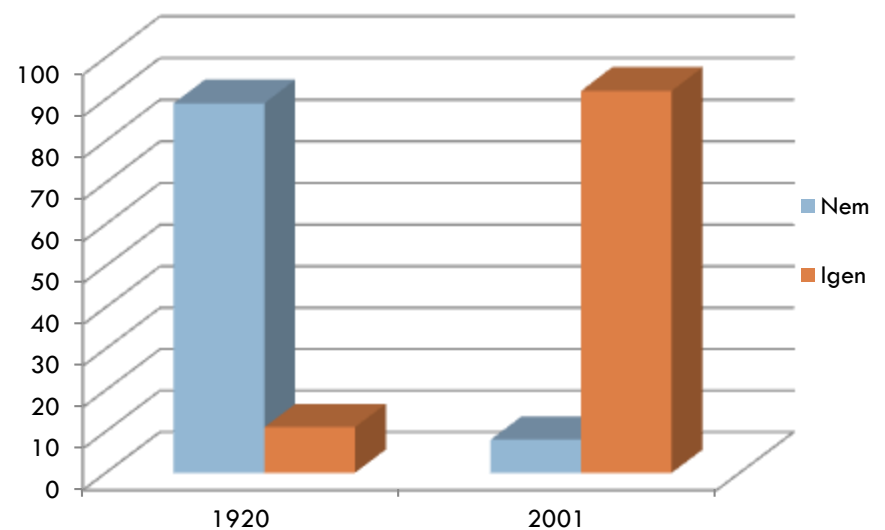
Egyre összetettebb iskolarendszer

- Népiskolai rendszer – általános tankötelezettség
- Súlyponteltolódás a műveltségi szintekben → kérdések változása

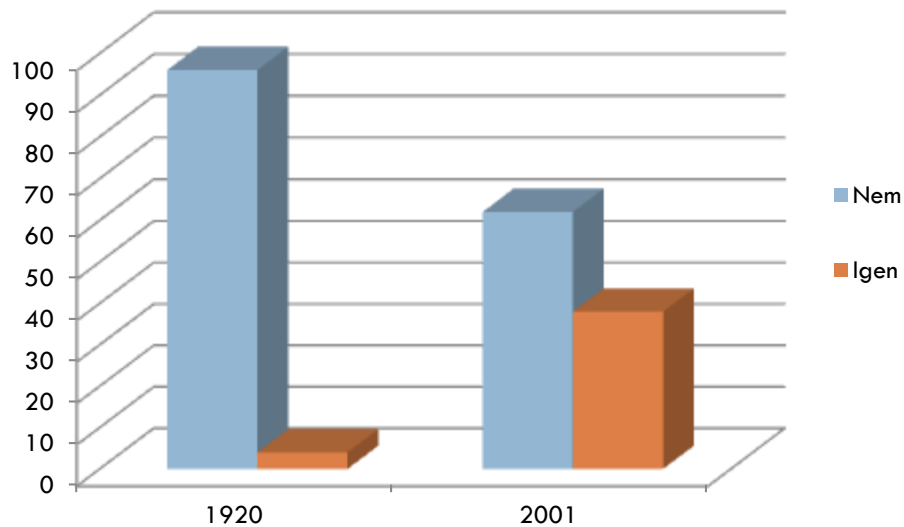
Elemi iskola első osztályát végzett férfiak aránya

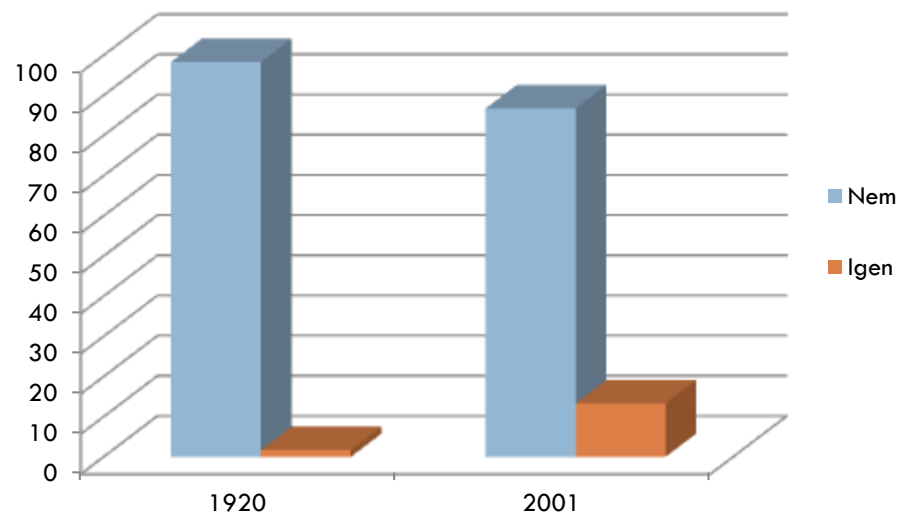
Általános iskolát végzett férfiak aránya

Középiskolát végzett férfiak aránya

Felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya

Kultúrstatistika

- Könyvkiadási statisztika: 19. sz. elejétől
- Múzeumok és kiállítások: 19. sz. végétől
- Sajtóterjesztés: 19. sz. végétől
- Sajtókiadás: 1926-tól
- Mozi: 1927-től
- Színház: 1928-tól
- Kultúrházak: 1930-tól
- Rádiózás: 1925-től
- Tévészés: 1957-től

Családi állapotra vonatkozó kérdések

- Nem és családi állapot
- Családi állás
- Házasságkötés ideje
- Gyerekek száma

- ❖ 1784-1787: házakhoz tartozó családi ívek
 - ❖ Háztartások alapján jegyezték be a megszámláltakat
 - ❖ Nem, családi állapot, gyerekek, életkor feljegyzése

- ❖ 1869: napjainkig használt kérdések

□ Családi állás

- 1900: első alkalommal; kérdés az adott lakásban élés jogcímére vonatkozott
- 1941: lakhatási kérdéseken belül
- 1960-tól: konkrétan a családi állásra kérdeztek rá
 - Családfő, feleség/élettárs, gyermek, testvér, apa, anya, nagyszülő stb.

□ Házasságkötés éve: 1910-től

- 1941: összes házasság, megözvegyülés, válás dátuma

□ Született gyerekek száma: 1910-től

- 1920: hány van még életben
- 1970: elveszületett gyerekek száma

Családstatisztika

- 1869: háztartások/családok számának megállapítása
- 1930: jóval részletesebb kérdéssorok – feldolgozatlan adatok, hiányzó felvételi ívek
- Lakás és személy ívek: 1970 (25%), 1980, 1990 (20%)
+ 1941: budapesti lakásívek

1970, személyi kérdőív

II. AZ ÖSSZEÍRT SZEMÉLY ISKOLÁZOTTISÁGI ADATAI

Csat. az 1963-ban vagy korábban született - 6 éves és idősebb - személyekről kell kitölteni!

14. Jelenleg jár-e rendszeres iskolába
Ha igen:
a) milyen iskolába, hányadik osztályába
b) milyen tagozatra
Ha nem jár bejegyzésre jött
a) hová (közép, város)
b) utazása rendszeresen milyen módon
c) mennyi ideig alatt

15. Iskolai végzettsége
Van-e iskolai (különösen felsőfokú) bizonyítvány
Ha van:
a) típusa
b) jellege
c) száma
d) megszerzésének éve

16. Van-e felsőfokú végzettsége
Ha van, milyen vagy csak végzettségjelölés van:
a) a területi végzettség
b) a köz, szak megnevezése
c) az utolsó megszerzésének éve
d) elismerésének megjelölés jogszabályi feltétele

17. Jelenleg jár-e rendszeres iskolába, illetve szakiskolába
Ha igen:
a) milyen iskolába, hányadik osztályába
b) milyen szakmát, szakot tanul

18. Van-e felsőfokú szakiskolai végzettsége
Ha van:
a) szakiskolai végzettség megnevezése
b) milyen módon
c) mikor
d) mennyi ideig alatt
e) továbbítási útján szakiskolai végzettség megnevezése

19. Van-e továbbképzés (képzés) alatt tartott szakiskolai végzettsége
Ha van:
a) továbbképzés megnevezése

20. Van-e továbbképzés (képzés) alatt tartott szakiskolai végzettsége
Ha van:
a) továbbképzés megnevezése

14. a) általános iskolába (1) } osztályába (évfolyamára) jár
középiskolába (2) }
felsőfokú tantervet (3) }
b) napközli (1) - esti (2) - levelező (3)

15. nem jár iskolába (x)
általános (elementer) iskolába (x)
polgári iskolába (x)
középiskolába (x)
felsőfokú tantervet (x)

16. van - típusa
a) általános (1) - felsőfokú (2) - szakiskolai (3) - tanfolyam (4) - képzés (5) - továbbképzés (6) - egyéb (7), megjelölés:
b) ipari - mezőgazdasági - egészségügyi, kereskedelmi - egyéb
c) _____
d) 1. [] év

17. a) felsőfokú (1) - felsőfokú (2) - szakiskolai (3) - tanfolyam (4) - képzés (5) - továbbképzés (6) - egyéb (7), megjelölés:
b) ipari - mezőgazdasági - egészségügyi, kereskedelmi - egyéb
c) _____
d) 1. [] év

18. igen - nem
a) általános iskolában (1) } osztályába (évfolyamára) jár
szakiskolában (2) }
b) _____

19. van - típusa
a) továbbképzés megnevezése
b) tanulmányterv (képzés) típusa (1) - szakiskolai (2) - tanfolyam (3) - egyéb módon (4), megjelölés:
c) 1. [] év alatt
d) [] év alatt - csak végzettség
e) _____

IV. AZ ÖSSZEÍRT KÖ GYERMEKEIRE ÉS HÁZASSÁGKÖTÉSÉIRE VONATKOZÓ ADATOK

Csat. az 1963-ban vagy korábban született - 18 éves és idősebb - nőkről kell kitölteni!

21. A született gyermekek száma

a) Az anyától együttesen
b) Az anyától különülve
c) A meghalt
d) A halvaszületett

gyermekévi száma

22. Az éleves született gyermek adatai

Születési év	A gyermek				Születési hónap	A gyermek			
	átaléve*	nem	születésének éve	ha meghalt, a halálának éve		átaléve*	nem	születésének éve	ha meghalt, a halálának éve
1963	1	férfi	1963	1	7	1	férfi	1963	1
2	1	férfi	1964	1	8	1	férfi	1964	1
3	1	férfi	1965	1	9	1	férfi	1965	1
4	1	férfi	1966	1	10	1	férfi	1966	1
5	1	férfi	1967	1	11	1	férfi	1967	1
6	1	férfi	1968	1	12	1	férfi	1968	1

* Csak az anyától született, élve született kell kitölteni!

23. A házasságkötés adatai (Házast, házasságkötés adatai)

Házasságkötés típusa	Élet		Működő		Közvetlen	
	éve	hó	éve	hó	éve	hó
a) A házasságkötés időpontja	1963	2	1963	2	1963	2
b) Fennáll-e a házasság	igen	nem	igen	nem	igen	nem
c) egyből él-e férjével	igen	nem	igen	nem	igen	nem
d) hány gyermek született a házasságkötés óta	1	2	1	2	1	2
e) a házasság megjelölésének típusa	szabadon	szabadon	szabadon	szabadon	szabadon	szabadon
f) a házasság megjelölésének típusa	szabadon	szabadon	szabadon	szabadon	szabadon	szabadon
g) a házasság megjelölésének típusa	szabadon	szabadon	szabadon	szabadon	szabadon	szabadon
h) a házasság megjelölésének típusa	szabadon	szabadon	szabadon	szabadon	szabadon	szabadon

24. A házasságkötés adatai (Házast, házasságkötés adatai)

a) A házasságkötés időpontja
b) Fennáll-e a házasság
c) egyből él-e férjével
d) hány gyermek született a házasságkötés óta
e) a házasság megjelölésének típusa
f) a házasság megjelölésének típusa
g) a házasság megjelölésének típusa
h) a házasság megjelölésének típusa

25. A házasságkötés adatai (Házast, házasságkötés adatai)

a) A házasságkötés időpontja
b) Fennáll-e a házasság
c) egyből él-e férjével
d) hány gyermek született a házasságkötés óta
e) a házasság megjelölésének típusa
f) a házasság megjelölésének típusa
g) a házasság megjelölésének típusa
h) a házasság megjelölésének típusa

26. A házasságkötés adatai (Házast, házasságkötés adatai)

a) A házasságkötés időpontja
b) Fennáll-e a házasság
c) egyből él-e férjével
d) hány gyermek született a házasságkötés óta
e) a házasság megjelölésének típusa
f) a házasság megjelölésének típusa
g) a házasság megjelölésének típusa
h) a házasság megjelölésének típusa

27. A házasságkötés adatai (Házast, házasságkötés adatai)

a) A házasságkötés időpontja
b) Fennáll-e a házasság
c) egyből él-e férjével
d) hány gyermek született a házasságkötés óta
e) a házasság megjelölésének típusa
f) a házasság megjelölésének típusa
g) a házasság megjelölésének típusa
h) a házasság megjelölésének típusa

28. A házasságkötés adatai (Házast, házasságkötés adatai)

a) A házasságkötés időpontja
b) Fennáll-e a házasság
c) egyből él-e férjével
d) hány gyermek született a házasságkötés óta
e) a házasság megjelölésének típusa
f) a házasság megjelölésének típusa
g) a házasság megjelölésének típusa
h) a házasság megjelölésének típusa

29. A házasságkötés adatai (Házast, házasságkötés adatai)

a) A házasságkötés időpontja
b) Fennáll-e a házasság
c) egyből él-e férjével
d) hány gyermek született a házasságkötés óta
e) a házasság megjelölésének típusa
f) a házasság megjelölésének típusa
g) a házasság megjelölésének típusa
h) a házasság megjelölésének típusa

30. A házasságkötés adatai (Házast, házasságkötés adatai)

a) A házasságkötés időpontja
b) Fennáll-e a házasság
c) egyből él-e férjével
d) hány gyermek született a házasságkötés óta
e) a házasság megjelölésének típusa
f) a házasság megjelölésének típusa
g) a házasság megjelölésének típusa
h) a házasság megjelölésének típusa

- 1949: részletes háztartás- és családstatistikai felvétel
- Népszámlálások által használt családfogalom
 - 1970: nukleáris család
- Thirring Lajos, Tamásy József, Cseh-Szombathy László

- Térképek, KSH térképészeti részlege: Hátsek Ignác, Dubovszky Gyula, Bátky Zsigmond - Kogutowicz Károly

Köszönöm a figyelmüket!